

УДК-33Т
ББК-65.9(5Т)
М65

**РОҶҲОИ ТАКОМУЛ НАМУДАНИ ЧАЛБИ
САРМОЯГУЗОРИИ МУСТАҚИМИ
ХОРИЧӢ ДАР ШАРОИТИ НАВСОЗИИ
ИҚТИСОДИЁТ.**

Аллашукуров Бехзоджон Эргашалиевич – номзади илмҳои иқтисодӣ, сармуаллими кафедраи назарияи иқтисодии ДДХ ба номи академик Б. Гафуроа, e-mail: Allashukurov2015@mail.ru

**ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ
ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЯМЫХ
ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИИ В
КОНТЕКСТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ
ЭКОНОМИКИ**

Аллашукуров Бехзоджон Эргашалиевич - кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры экономической теории ХГУ имени акад. Б. Гафурова, e-mail: Allashukurov2015@mail.ru

**WAYS TO INCREASE THE
ATTRACTIVENESS OF FOREIGN DIRECT
INVESTMENT IN THE CONTEXT OF
ECONOMIC MODERNIZATION**

Allashukurov Behzodjon Ergashalievich - Ph.D. Senior Lecturer at the Department of Economic Theories KSU named after acad. B. Gafurova, e-mail: Allashukurov2015@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: ҳавасмандгардонии сармоягузори, сармоягузорони хориҷӣ, сармоягузори мустақими, СУС, иқтисодиёти кишвар, стратегии сиёсат.

Дар мақолаи мазкур, масъалаҳои беҳтар намудани сармоягузори хориҷии, инчунин дар шароити навосзи иқтисодиёт дар шараоити муосир тадқиқ шудааст. Дар раванди таҳлили илми мақола, аз тарафи муаллиф, тадқиқ ва омӯзиши таҷрибаи олимони ҷаҳон, услуб ва мақоми сармоягузори хориҷии дар шароити навосзи иқтисодиёт ва ғера. равшанӣ додашудааст. Алаҳусус, муаллиф пешниҳод менамояд, ки сармоягузори хориҷӣ қувваи ҳаракаткунандаи ҳама гуна иқтисод ва рушди он мебошад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки бо истифода аз тамоми имкониятҳо ҳаҷми сармоягузори иқтисодиёти кишвар зиёд карда шавад. Сиёсати ҷалби сармоягузори мустақими хориҷӣ бояд ба як қатор принципҳои роҳнамои дар сатҳи ҷаҳонӣ эътирофшуда асос ёбад.

Ключевые слова: инвестиционные стимулы, иностранные инвесторы, прямые инвестиции, WTO, экономика страны, стратегическая политика.

В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования иностранных инвестиций, в контексте модернизации экономики в современных условиях. Автором проведено исследование и изучение опыта зарубежных стран и состояния иностранных инвестиций в контексте модернизации экономики. В частности, автор предполагает, что иностранные инвестиции являются движущей силой любой экономики и ее развития. Поэтому, необходимо использовать все возможности для увеличения объема инвестиций в экономику страны. Политика привлечения прямых иностранных инвестиций должна основываться на ряде общепризнанных руководящих принципов.

Key words: investment incentives, foreign investors, direct investments, WTO, national economy, strategic policy.

This article discusses the issues of improving foreign investment, as well as in the context of modernization of the economy in modern conditions. In the process of scientific analysis of the article, the author conducted a study and of the experience of world scientists, the style and state of foreign investment in the context of economic modernization. In particular, the author suggests that foreign investment is the driving force of any economy and its development. Therefore, it is necessary to use all opportunities to increase investment in the country's economy. The policy of attracting foreign direct investment should be based on a number of generally accepted guidelines.

Имрӯз зарур аст, ки чихати таквияти минбаъдаи таъсири мусбати сармоягузори мустақими хоричӣ ба иқтисодиёти кишвар чораҳо андешида мешаванд. Барои ин, чалб намудани сармоягузори хоричӣ ба бахшҳои иқтисодиёти миллӣ, ки дар тичорати байналмилалӣ рақобатпазиранд, ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии татбиқи лоиҳаҳои, ки ба шуғл, сармоягузорӣ ба бозори дохилӣ, инчунин лоиҳаҳои бештар ба самти содирот нигаронидашуда дар самтҳои ояндадори истеҳсолот ва хизматрасонӣ нигаронида ва дастгирӣ карда мешаванд.

Сармоягузори хоричӣ қувваи ҳаракаткунандаи ҳама гуна иқтисод ва рушди он мебошад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки бо истифода аз тамоми имконот ҳаҷми сармоягузориҳо ба иқтисодиёти кишвар зиёд карда шавад. Дар фаъолияти сармоягузорӣ, тавачҷӯҳ ба минтақаҳои, ки сатҳи пасти рушд доранд, тавсия дода мешавад. Сиёсати мақсадноки сармоягузорӣ омили муҳими таъмини суботи иқтисодии кишвар мебошад. Тағирот дар сиёсати чалби сармоягузори мустақими хоричӣ татбиқи принципҳои дар ҷаҳон қабулшудаи сармоягузори хоричӣ, соддатар кардани таҷрибаи маъмуриро, таҷдиди афзалиятҳои сармоягузори дар назар дорад. Усулҳои маҳдуди маблағгузорӣ ҳалли равшан ва бетарафро дар бораи масъалаҳои, ки бояд ҳавасмандкунӣ бояд истифода шавад, афзалиятҳои барои чалби сармоягузори мустақими хоричӣ, ба кӣ ва ба кадом шартҳои имтиёзҳои бояд расонида шавад. Ҳавасмандӣ бояд танҳо ба қонун асос ёбад ва барои сармоягузори шаффоф бошад. Сиёсати ҳавасмандкунии сармоягузори мустақими хоричӣ бояд барои давраи миёнамуҳлат нигаронида шавад. Татбиқи ин тадбирҳои боиси фароҳам овардани шароити зарурӣ барои чалби сармоягузори дохилӣ ва хоричӣ мегардад.

Сиёсати чалби сармоягузори мустақими хоричӣ бояд ба як қатор принципҳои роҳнамои дар сатҳи ҷаҳонӣ эътирофшуда асос ёбад. Ҳадафи стратегияи сиёсат дар ин самт бояд таъмин намудани сармоягузори хоричӣ низоми миллӣ бошад, ки барои ворид шудани сармояи мустақими хоричӣ ба иқтисодиёти Тоҷикистон шароити мусоид фароҳам меорад. Аз ин рӯ, зарурати чалби маблағ аз хорич ба вучуд овардани системаи имтиёзҳои ва кафолатҳои мушаххасро ҳам қонун ва ҳам дар доираи созишномаҳои махсуси ҳукумат бо сармоягузори муайян талаб мекунад.

Дар шароити рақобати афзоианда барои сармоягузориҳои хоричӣ тавассути фароҳам овардани имтиёзҳои гуногун дар сатҳи байналмилалӣ ва инчунин фазаи номукаммали сармоягузори дохилӣ, принципи низоми миллӣ дар Тоҷикистон бояд бо системаи имтиёзҳои ва кафолатҳои барои сармоягузори хоричӣ илова карда шавад. Дар оянда, тадриҷан бекор кардани ин гуна имтиёзҳои бояд яке аз вазифаҳои асосӣ боқӣ монад.

Ҳамзамон, зарур аст, ки самаранокии татбиқи талабот аз чораҳои сармоягузори марбут ба савдо бармеояд. Ин талабот ҷузъи ҷудонашавандаи созишномаҳои СУС мебошад, ки ба кишварҳои узв барои андешидани чораҳои зерин монета мешавад:

- аз ширкати дорони инвестицияҳои хоричӣ талаб кунад, ки молҳои, ки дар кишвари қабулшуда дар ҳаҷми муайян ё қисмҳои қиматҳои истеҳсол шудаанд, ё истифода кунад;
- талабот оид ба алоқамандӣ ба харид ё истифодаи моли воридотӣ бо мақсадҳои иқтисодӣ бо зарурати содироти маҳсулоти ширкат бо сармояи хоричӣ дар ҳаҷм ва арзиши муайяншуда;
- талабот оид ба алоқамандии воридоти молҳои барои фаъолияти иқтисодӣ ба ҳаҷми даромади асбӯри, ки аз ҳисоби ширкат бо сармояи хоричӣ гирифта шудааст.

Дар чалби сармоягузори мустақими хоричӣ, ки ба содироти кишварҳои таҳассус дода шудааст, ки минтақаҳои озоди иқтисодӣ нақши муҳим доранд. Онҳо то ҳол метавонанд содироти маҳсулоти ширкатҳои аз андозҳои ғайримустақим, андозҳои сарҳадӣ ва бочҳои воридотӣ дар ин соҳаҳо озод кунанд. Аз ин сабаб, бисёр кишварҳои, аз ҷумла баъзе кишварҳои пешрафта, минтақаҳои озоди иқтисодии худро ба бӯғҳои саноатӣ ё илмию техникаӣ табдил медиҳанд, ки метавонанд қувваи пешбарандаи рушди маҷмӯаҳои саноатии минтақа бошанд.

Ҳавасмандгардонии сармоягузори мустақими хоричӣ, ки ба содирот таҳассус дорад, бояд қисми ҷудонашавандаи стратегияи рушди кишвар бошад, то аз афзалиятҳои дохилаи давлат пурра истифода барад. Робитаи байни филиалҳои хоричӣ ва таъминкунандагони маҳаллӣ барои густариш додани фаъолият дар соҳаи содирот махсус буда, устувории онҳо зарур аст. Равобит бо филиалҳои хоричӣ ҳамчун канали муҳим барои паҳн кардани малақаҳои касбӣ, дониш ва технология дар байни ширкатҳои маҳаллӣ хизмат мекунад. Яке аз рукҳои асосии сиёсати иқтисодӣ пешниҳоди иттилоот ва хизматрасонӣ оид ба пайдо кардани шакли ҳавасмандгардонии филиалҳои хоричӣ дар барномаҳои навсозии қобилияти технологияи таъминкунандагони маҳаллӣ, тавсеаи захираҳои молиявии таъминкунандагони маҳаллӣ мебошад.

Ҳарчанд комплексҳои минтақавии истехсолӣ метавонанд дар натиҷаи якҷояшавии ширкатҳои ба ин ё он намуди фаъолият монанд мустақилона ташкил карда шаванд, аммо онҳо бояд бо дахлоти стратегияи давлат таъсис дода шаванд.

Зарурати саъйи доимӣ барои таҳияи афзалиятҳои муқоисашаванда барои мақомоти давлатӣ мушкилоти мураккаб эҷод мекунад. Ин таҳияи равишҳои нисбатан мураккаб ва ҳамчунӣбаро талаб мекунад, ки тағирот дар стратегияи корпоративӣ, инчунин меъёрҳо ва қоидаҳои байналмилалиро ба назар мегиранд. Илова бар ин, рушди имкониятҳои пинҳоншудаи маҳаллӣ ба назар гирифта мешавад, ки на танҳо ҷалби сармояи мустақими хориҷӣ дар сатҳи баланд, балки инчунин навсозии фаъолиятҳои мавҷударо таъмин хоҳад кард. Бо назардошти имкониятҳои мусоидат ба рушди рақобатпазирии содирот, татбиқи сиёсати иқтисодӣ бояд ба эътибор гирифта шавад.

Сиёсати ҷалби сармоягузори мустақими хориҷӣ ба иқтисодиёти кишвар бояд бо дарназардошти истифодаи васеи принципҳои эътирофшудаи сармоягузори хориҷӣ эътироф кардашуда ва то ҳадди имкон содда кардани талаботи маъмурӣ ба фаъолияти сармоягузорӣ ва пешбурди фаъолияти соҳибкорӣ ва муайян кардани афзалиятҳои сармоягузорӣ мебошанд. Маълум аст, ки дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон имконияти ҳавасмандгардонии сармоягузори калони мустақими хориҷӣ тавассути буҷаи давлатӣ тавассути воситаҳои молиявӣ маҳдуд аст. Аз ин рӯ, масъалаҳое, ки ба монанди афзалиятҳои ҷалби сармоягузори мустақими хориҷӣ ва усулҳои ҳавасмандгардонии сармоягузорӣ, шароити додани имтиёзҳо бояд дақиқ ҳал карда шаванд.

Сиёсати ҷалби сармоягузори мустақими хориҷӣ бояд ба як қатор принципҳои умумии эътирофшудаи байналмилалӣ асос меёбанд, ки ҳадафи стратегияи сиёсат дар ин соҳа бояд таъмин намудани сармоягузори хориҷӣ бошад, ки барои сармоягузорӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон шароити мусоид фароҳам меорад. Ин омодагии дарозмуддатро барои тағир додани миқёси андоз, сармоягузорӣ ва корпоративӣ талаб мекунад. Бо дарназардошти вазъи кунунӣ ва амалияи пешбурди тичорат, бояд қайд кард, ки ҷалби маблағҳои дарозмуддат аз хориҷи кишвар истифодаи системаи имтиёзҳо ва кафолатҳои мушаххасро ҳам тибқи қонун ва ҳам дар созишномаҳои махсус бо сармоягузори мушаххасро талаб мекунад.

Дар шароити рақобати афзоянда барои сармоягузори хориҷӣ тавассути пешниҳоди имтиёзҳои мухталиф дар сатҳи байналмилалӣ ва хусусиятҳои фазои сармоягузорӣ дар кишвар, мувофиқи мақсад аст, ки принципи муносибати миллӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо системаи имтиёзҳо ва кафолатҳо барои сармоягузори хориҷӣ илова карда шавад.

Ҳамзамон, бо суръатбахшии раванди ҳамгирии иқтисодии байналмилалӣ, бояд ба баъзе ҷанбаҳои созишномаҳои Созмони Умумиҷаҳонии Савдо эътибори махсус дода шавад. Бинобар ин, таҳлили амиқи татбиқи талаботи СУС оид ба тадбирҳои сармоягузори марбут ба савдо зарур аст. Дар доираи ин талабот, маҳдудиятҳои барои истифодаи чораҳои зерини сармоягузори марбут ба тичорат аз ҷониби кишварҳои узви СУС вучуд доранд:

1. Аз корхонаҳои дорои сармоягузори хориҷӣ талаб кардани онҳо барои харидани миқдори муайяни мол ва хизматрасонӣ, ки дар бозори дохилӣ истехсол карда мешаванд;

2. Алоқаманд кардани масъалаи воридоти молҳо ва хизматрасонӣ бо мақсадҳои қонунгардонидани талаботи ширкатҳои дорои сармоягузори хориҷӣ барои содир кардани маҳсулоти худ дар ҳаҷм ва арзиши муайян;

Бо назардошти он, ки баъзе аз ин талабот дар шаклҳои гуногуни қонунгузорӣ ва муқаррарот инъикос ёфтаанд, Ҳукумати Ҷумҳурияти Тоҷикистон бояд мавқеи возеҳро оид ба ин масъалаҳо ҳангоми гуфтушунидҳо барои узвияти минбаъда ба СУС муайян кунад. Дар асоси таҷрибаи дигар кишварҳо, мувофиқа кардан дар бораи бекор кардани тадриҷан чораҳои маҳдудкунандаи сармоягузорӣ дар савдо дар тӯли 10 соли гузариш мувофиқи мақсад аст.

Яке аз шартҳои зарурӣ барои ҷалби миқдори зиёди сармоягузори ба иқтисодиёти миллӣ ин таъмини фаъолияти самарабахш дар амалияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзими сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ мебошад. Масъалаи мазкур, ин пеш аз ҳама, барои сармоягузори хориҷӣ истифодаи кафолати муайяни судӣ ҳангоми ҳалли баҳсҳо ва ихтилофоти мухталифро, ки ҳангоми кор бо шарикони соҳибкорӣ, кредиторон, мақомоти давлатӣ ва дигар тарафҳо метавонанд ба миён оянд, талаб мекунад. Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки таъсиси минтақаҳои озоди иқтисодӣ барои ҷалби сармояи хориҷӣ ва истифодаи васеи онҳо барои рушди иқтисодиёти миллӣ мусоидат мекунад.

Дар ин замина, фаҳмиши амики рақобатпазирии нисбии иқтисодиёти миллӣ дар фаъолиятҳои мушаххас муҳим ҳос аст. Дар ин робита маълумоти муфидро бо истифодаи усули нисбатан арзон ба даст овардан мумкин аст. Чунин муносибат ба арзёбии омилҳое, ки ба сармоягузориҳои ба содирот нигаронидашуда асос ёфтаанд, ба монанди таҳлили моделҳои мавҷудаи савдо ва саноати, машварат бо сармоягузoron (дохили ва хориҷӣ) ва таҳлили натиҷаҳои ба даст овардани дигар кишварҳо ё минтақаҳо дар ҷалби сармоягузории мустақими хориҷӣ асос ёфтааст. Чунин арзёбӣ метавонад барои таҳассуси нисбатан маҳдуди бозор дар асоси меъёрҳои иқтисодӣ, ҷуғрофӣ, демографӣ ва ғайра асос бошад.

Ҷалби сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ, ки ба содирот таҳассус ёфтааст, бояд як ҷузъи таркибии стратегияи рушди иқтисодии кишвар бошад. Барои ин мувофиқи мақсад бояд ба масъалаҳои зерин тавачҷӯҳӣ ҳос зоҳир карда шавад:

- фаъолияти корхонаҳои дорои инвестицияҳои хориҷӣ, ки ба рушди захираҳои инсонӣ ва тақмили ихтисоси онҳо нигаронида шудаанд, дастгирӣ карда мешаванд;
- баррасии инфрасохтори баландсифат, аз ҷумла паркҳои истеҳсоли ва илмию техникаӣ дар минтақаҳо ва минтақаҳои дахлдор, ки ба ҷалби сармоя мусоидат хоҳанд кард;
- таъсиси системаи ҳавасмандкунии мақсаднокӣ корхонаҳои ватании истеҳсоли ва хизматрасонӣ дар ин соҳаҳо бо мақсади дастгирии фаъолияти сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар соҳаҳои нисбатан рақобатпазир ва соҳаҳои иқтисодиёти миллӣ.

Фикри охирин маҳсусан муҳим аст. Рушди муносибатҳои кооперативӣ байни ширкатҳои хориҷӣ ва истеҳсолкунандагони ватаниро барои тавсеаи намудҳои фаъолият дар соҳаи содирот маҳсус гардонидани, устувории онҳоро таъмин кардан зарур аст.

Дар натиҷаи омӯзиш, дар бораи вазъи ҷалби сармояи хориҷӣ ҳулосаҳои зеринро гирифтанд мумкин аст.

- Шароити асосии ҷалби сармояи хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон мавҷуд аст ва раванди тақмили минбаъдаи он барои сармоягузорони хориҷӣ идома дорад.

- Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон кӯшиш менамояд, ки аз манбаъҳои маблағгузории сармоягузорӣ ҳангоми татбиқи таҷдиди сохтори иқтисодиёт васеъ истифода кардан мумкин аст.

- Ҳангоми ҷалби сармояи хориҷӣ потенциали захираҳои иқтисодӣ ва табиӣ ҷумҳурӣ ва шароити мавҷудаи истеҳсолот ва инфрасохтори иҷтимоӣ бозаргонӣ бояд пурра ба назар гирифта шавад.

- Зарур аст, ки фазои мусоиди сармоягузорӣ барои ҷалби сармояи хориҷӣ ба иқтисодиёт, инчунин ташкили афзалиятҳои корхонаҳои муштараки ба содирот нигаронидашуда зарур аст. Ин воридшавии мавҷуди аъҷоби хориҷиро ба кишвар афзоиш дода, рушди иқтисодро суръат мгиранд.

Барномаи сармоягузории давлатӣ дар баланд бардоштани самаранокии ислохот нақши муҳим мебозад ва тавассути истифодаи маблағҳои институтҳои байналмилалӣ молиявӣ дар татбиқи он натиҷаҳои мусбӣ ба даст овардан мумкин аст. Ба ақидаи мо, бо мақсади тезонидани ҷалби сармояи мустақими хориҷӣ ба иқтисодиёти кишвар, дар оянда дар самтҳои зерин чораҷӯӣ кардан мувофиқи мақсад аст.

- Бехтар намудани муҳити дохили дар ҷалби сармояи хориҷӣ, содда кардани системаи андоз, содда кардани системаи бақайдгирии сармоягузориҳои хориҷӣ;

- Муайян намудани соҳаҳо ва объектҳои мавриди тавачҷӯҳӣ сармоягузорони хориҷӣ ва ташаккули маҷмӯи маълумот дар бораи онҳо, таҳияи бизнес-нақшаҳо ва лоиҳаҳо барои рушди иқтисодии онҳо ва ҷалби сармояи хориҷӣ ба соҳаҳои мавриди тавачҷӯҳӣ иқтисодӣ;

- Афзоиши ҳиссаи маҳсулоти коркардшуда ва тайёр дар содирот, аз ҷумла зиёд кардани коркарди пахта ва маҳсулоти кишоварзӣ ва ҷалби сармояи хориҷӣ ба ин соҳа;

- Таъмини робитаи муосир бо истеҳсолкунандагони калон ва корхонаҳои хурд ва корхонаҳои хусусӣ оид ба рушди истеҳсоли маҳсулоти ивазкунандаи воридот ва маҳаллисозии истеҳсолот;

- Фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ барои сармоягузорони хориҷӣ ва тақмил додани заминаи ҳуқуқии онҳо;

- Дар заминаи мактабҳои олии таъсис додани технопаркҳо ва паркҳои инноватсионии технопаркӣ. Зеро тавассути онҳо татбиқи дастовардҳо дар илм суръат мегирад.

- Ҳавасманд ва дастгирӣ намудани ҷалби сармоягузорони хориҷӣ ба бахшҳои иқтисодиёти миллӣ, ки дар тичорати байналмилалӣ рақобатпазиранд, лоиҳаҳои шуғл, сармоягузорӣ ба

бозори дохилӣ, инчунин лоихаҳои бештар ба содирот нигаронидашуда дар самтҳои ояндадори истеҳсолот ва хизматрасонӣ менамоянд.

АДАБИЁТ

1. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Ташкилоти ба стратегия нигаронидашуда. Чӣ гуна ташкилотҳое, ки корти ҳисобҳои мутавозинро истифода мебаранд, дар шароити нав муваффақ мешаванд / тарҷума аз забони англисӣ М.: Олимп-Business. 2004 - 46 с.
2. Ансофф И. Менеджмент стратегӣ. - М.: Иқтисодиёт, 1989. - С. 358; Баранчев В.П. Идоракунии инноватсионӣ. - М.: Маълумоти оӣ, 2009, - 712 с.
3. Вағизова В.И. Кластер ҳамчун шакли инноватсионии диверсификатсияи системаҳои иқтисодӣ ва омилҳои баланд бардоштани рақобатпазирии иқтисод Тотористон // Масъалаҳои иқтисодиёти муосир. - 2009. - № 4. - 342 с.
4. Наролина Т.С. Ҳамоишҳо. - 344 с.
5. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар маҷлиси тантанавӣ ба муносибати 60-умин солгарди таъсиси Академияи илмҳои Тоҷикистон, 18 ноябри соли 2011, дар шаҳри Душанбе.

REFERENCES

6. Kaplan R.S., Norton D.P. A strategy-oriented organization. How organizations that use a balanced scorecard succeed in a new environment / translation from English M.: Olym-Business. 2004 - 46 p.
7. Ansoff I. Strategic management. - M.: Economics, 1989. - S. 358; Barancheev V.P. Innovation management. - M.: Higher education, 2009, - 712 p.
8. Vagizova V.I. Clustering as an innovative form of diversification of economic systems and a factor in increasing the competitiveness of the economy Tatarstan // Problems of modern economy. - 2009. - No. 4. - P. 342.
9. Narolina T.C. Hamoiishho. - P. 344.
10. Speech by the President of the Republic of Tajikistan Emomali Rahmon at the solemn meeting on the occasion of the 60th anniversary of the formation of the Academy of Sciences of Tajikistan on November 18, 2011, in Dushanbe.